

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Standpunt van de Vlaamse Regering over Europees
staatssteunbeleid**

Samenvatting:

Europees Commissievoorzitter von der Leyen heeft de opdracht gegeven om het Europese staatssteunkader te hervormen, als instrument voor de implementatie van de aangekondigde *Clean Industrial Deal*. Daarbij moet volgens de Commissie voortgebouwd worden op de ervaring van het Tijdelijke Crisis en Transitiekader (TCTF). Met deze nota wil Vlaanderen input leveren voor dat proces en haar zienswijze op het staatssteunkader delen.

Als Vlaamse Regering pleiten we actief voor het herstel van een 'gelijk speelveld' op Europees niveau van de staatssteunregels. We streven daarom naar een stabiel en minimalistisch staatssteunkader dat de integriteit van de interne markt borgt. De Vlaamse Regering is van mening dat staatssteun niet het meest geschikte instrument is, vooral wanneer minder verstorende, reeds bestaande instrumenten geschikter zijn. Er zijn alternatieven voor het versoepelen van de staatssteunregels (zoals gebeurd is via het TCTF). We moeten inzetten op een maximale benutting van de Europese fondsen en middelen die ter beschikking staan.

1. SITUERING

De Europese Commissie is een nieuwe institutionele cyclus gestart, waarbij de nadruk ligt op het concurrentievermogen van onze industrie in de context van mondiale uitdagingen. Commissievoorzitter von der Leyen heeft de opdracht gegeven om het Europese staatssteunkader te hervormen, als instrument voor de implementatie van de aangekondigde Clean Industrial Deal. Het doel is om voldoende publieke financiering te faciliteren om zo de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen, industrieën koolstofarm te maken en te zorgen voor voldoende productiecapaciteit voor schone technologieën. Daarbij moet volgens de Commissie voortgebouwd worden op de ervaring van het Tijdelijke Crisis en Transitiekader (TCTF). Het Commissievoorstel tot hervorming van het staatssteunkader wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2025.

Met deze nota wil Vlaanderen input leveren voor dat proces en haar zienswijze op het staatssteunkader delen. Deze nota vormt een aanvulling op het Standpunt van de Vlaamse

Regering over de aanbevelingen in het rapport van Mario Draghi ‘*The Future of European Competitiveness*’ en doet geen voorafnames op toekomstige standpunten over het Meerjarig Financieel Kader voor 2028-2035.

2. ALGEMEEN STANDPUNT

Als Vlaamse Regering pleiten we actief voor het herstel van een ‘gelijk speelveld’ op Europees niveau van de staatssteunregels. De Vlaamse Regering is van mening dat staatssteun niet het meest geschikte instrument is, en niet het primaire middel mag zijn, vooral wanneer minder verstorende, reeds bestaande instrumenten geschikter zijn. Vlaanderen blijft benadrukken dat er in eerste instantie alternatieven zijn voor het versoepelen van de staatssteunregels en dat we moeten inzetten op een maximale benutting van de Europese fondsen en middelen die ter beschikking staan, zoals het Innovatiefonds en het *Connecting Europe Facility*. Een versterkte rol van de Europese Investeringsbank kan hier ook onderdeel van zijn.

Verder ziet Vlaanderen heil in de opschaling naar EU-niveau van een instrument zoals *contracts for difference* voor decarbonisatietechnologieën in de energie-intensieve industrie, zodat het instrument op dat niveau gecoördineerd wordt. De hoge energieprijzen zetten onze industrie, en in het bijzonder de energie-intensieve industrie, onder druk en zorgen voor een concurrentienadeel. Om de groene transitie van de industrie te versnellen, in lijn met de klimaat- en energiedoelstellingen, moet de industrie op de juiste manier ondersteund worden.

In een aantal situaties kan een soepelere toepassing van de staatssteunregels wel degelijk gerechtvaardigd zijn, maar dat moet steeds binnen een strikt afgelijnd kader met duidelijke spelregels en met voldoende controle op het behoud van het interne gelijk speelveld. Marktfalen is een vereiste (of hoge prioriteit) en de steun moet altijd proportioneel, evenredig, noodzakelijk én empirisch onderbouwd zijn. Specifieke steunkaders voor individuele sectoren kunnen noodzakelijk zijn om onze concurrentiekracht te beschermen, maar lopen ook het risico om tot fragmentatie te leiden en benadelen vooral kleinere lidstaten.

Bedrijven willen een sterke business case hebben, ook op hun pad naar decarbonisatie, en vragen vooral duidelijke en voorspelbare randvoorwaarden¹. Deze randvoorwaarden houden onder andere in: administratieve vereenvoudiging en verlaging van de regeldruk; toegang tot financiering; ambitieuze, maar haalbare en pragmatische doelstellingen; snellere vergunningsprocedures; betaalbare energieprijzen; grotere innovatiecapaciteit; geschoolde arbeidskrachten; minder belemmeringen op de interne markt; een groot handelsnetwerk met derde landen; en goed functionerende kapitaalmarkten.

3. HERVORMING STAATSSTEUNKADER

Vlaanderen pleit in dit stadium van het proces voor de inachtneming van volgende prioriteiten:

- Terugkeer naar het reguliere staatssteunkader, waarbij het herstellen van het gelijke speelveld en het behouden van de integriteit van de interne markt primair zijn;
- Een op feiten gebaseerde probleemanalyse en effectbeoordeling van verschillende beleidsinstrumenten en -opties alvorens belangrijke beleidswijzigingen van het staatssteunkader worden ingevoerd;

¹ Zie ook de Conclusies van de Raad, goedgekeurd op 24 mei 2024 onder Belgisch Voorzitterschap, over ‘Een concurrerende Europese industrie als aanjager van onze groene, digitale en veerkrachtige toekomst’.

- Europese samenwerking in het aanpakken van gemeenschappelijke uitdagingen in plaats van unilaterale initiatieven, daarbij inzettend op structuren zoals Belangrijke Projecten van Gemeenschappelijk Europees Belang (IPCEI).

4. TIJDELIJKE CRISISKADERS

Het TCTF heeft geleid tot versnippering. Daarom moet er teruggekeerd worden naar een stabiel en minimalistisch staatssteunkader dat de integriteit van de interne markt borgt.

Vlaanderen is geen voorstander van een voortzetting van de crisiskaders die hebben geleid tot een versoepeling van het staatssteunkader, omwille van de volgende redenen:

- De maatregelen lieten toe om snel veel steun toe te kennen (vooral door de grote lidstaten), wat heeft geleid tot verstoring van het gelijke speelveld;
- De crisiskaders moeten daadwerkelijk ‘tijdelijk’ zijn. Deze maatregelen werden gerechtvaardigd door de uitzonderlijke omstandigheden van het moment, maar de problemen rond het Europese concurrentievermogen vereisen structurele maatregelen;
- Het TCTF is gebaseerd op een bijzondere rechtsgrond² in het verdrag, enkel beschikbaar in geval van tijdelijke en ernstige verstoring van de economie van de lidstaat; en
- Deze kaders kwamen tot stand met beperkte consultatie van de kant van de lidstaten.

Het recente rapport van de Europese Rekenkamer³ haalt bovendien enkele terechte punten aan, zoals de noodzaak om de impact van crisisgerelateerde staatssteun op het concurrentievermogen verder te evalueren en de analyse van de behoefte aan staatssteun ter ondersteuning van de doelstellingen van het EU-industriebeleid te verbeteren. Voortbouwen op het TCTF is daarom een punt van bezorgdheid voor Vlaanderen. Een hervorming van het staatssteunkader moet ruimte bieden voor adequate consultatie van de lidstaten, juridisch goed onderbouwd zijn en het belang van het behouden van de integriteit van de interne markt voorop stellen.

5. BELANGRIJKE PROJECTEN VAN GEMEENSCHAPPELIJK EUROPEES BELANG (IPCEI)

Waar er een marktfalen is en geen andere opties adequaat zijn, kunnen we gericht ingrijpen via overheidssubsidies of andere incentives, bijvoorbeeld via IPCEI. Vlaanderen staat positief ten opzichte van de rationale van dit instrument. Het kan dienen als alternatief voor unilaterale steunmaatregelen en heeft het potentieel om diverse lidstaten te laten samenwerken om gemeenschappelijke strategische uitdagingen aan te gaan. Ook voor de realisatie van maatschappelijk belangrijke transities die de draagkracht van individuele lidstaten overstijgen, zijn IPCEI een waardevol instrument. Wel is Vlaanderen al lange tijd voorstander van procesmatige verbeteringen. Het instrument moet gericht blijven op het effectief aanpakken van marktfalen en mag geen subsidierace tussen lidstaten veroorzaken.

Specifieke aanbevelingen van Vlaanderen zijn:

- De reikwijdte van potentiële projecten moet strikter worden bewaakt, met duidelijke definities van het strategisch belang en het potentiële marktfalen dat de IPCEI moet aanpakken;

² Artikel 107, 2b en 3b VWEU in plaats van het gangbare artikel 107, 3c VWEU.

³ “Snelle reactie, maar tekortkomingen in de monitoring door de Commissie en inconsistenties in het kader ter ondersteuning van de doelstellingen van het EU-industriebeleid” (d.d. 23/10/2024)

- De governance moet verder op punt gesteld worden door een grotere betrokkenheid van de Europese Commissie en een evenrediger aandeel van lidstaten, ook wat betreft de coördinatie van het project;
- Het administratief proces moet eenvoudiger, sneller én de toegang van KMO's tot IPCEI's moet aanzienlijk verbeterd worden, bijvoorbeeld door KMO-specifieke regels in te stellen.

Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie,
Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

Matthias DIEPENDAELE